

Der er stigende bekymring blandt socialarbejdere for yngre udsatte grønlanderes forbrug af hårde stoffer

Socialarbejdere oplever, at udsatte unge med grønlandsk baggrund har et forbrug af rusmidler, der adskiller sig fra forældregenerationens ved ofte at bestå af kokain og heroin frem for alkohol og cannabis. Socialarbejderne frygter bl.a., at gruppens brug af hårde rusmidler og dertilhørende risikoadfærd kan sprede sig til øvrige udsatte med grønlandsk baggrund i Danmark.

AF BAGGA BJERGE OG MAJ NYGAARD-CHRISTENSEN

Bagga Bjerger er antropolog og lektor ved Center for Rusmiddelforskning

Maj Nygaard-Christensen er antropolog og lektor ved Center for Rusmiddelforskning

Det er veldokumenteret, at der blandt udsatte mennesker i Danmark er en overrepræsentation af mennesker med grønlandsk baggrund (1, 2). Dette gælder blandt hjemløse, indskrevne i rusmiddelbehandling, modtagere af overførselsindkomster og blandt ofre for lovovertrædelser, herunder for vold. Samtidig oplever gruppen af udsatte mennesker med grønlandsk baggrund særlige barrierer i forhold til at modtage hjælp i det danske velfærdssystem; barrierer, der forsøges imødekommet med særlige hjælpetilbud målrettet denne gruppe. I de senere år har medarbejdere på disse tilbud – der blandt andet tæller varместuer, CTI-forløb (CTI står for Critical Time Intervention og er en specialiseret støttemetode), opsøgende socialarbejde, tværgående samarbejde samt tilbud i de Grønlandske Huse – i en ny undersøgelse fra Center for Rusmiddelforskning udtrykt stigende bekymring for et skift, de har observeret i forbruget af rusmidler hos udsatte unge med grønlandsk baggrund: Hvor forældregenerationen brugte alkohol og cannabis, er forbruget blandt de yngre i højere grad koncentreret om ”hårde” stoffer som kokain og heroin.

Fra alkohol til stoffer? Stigende bekymring for unges brug af hårde stoffer

Blandt socialarbejdere er der de seneste år blevet rapporteret om en stigning af yngre udsatte med grønlandsk baggrund, hvis rusmiddelbrug er i forandring med et skift mod hårdere stoffer. Henrik (alle navne er pseudonymer) arbejder på et socialt tilbud til unge udsatte, hvor der ofte kommer unge med grønlandsk baggrund. Han fortæller, at en voksende gruppe af disse unge, der tidligere færdedes i miljøer og ’drikkegrupper’, fx sammen med ældre udsatte på offentlige pladser kendetegnet af alkoholbrug, nu også færdedes i stofmiljøer, hvor de bruger heroin eller kokain. Han karakteriserer de unge som værende mellem 18 og 30 år, og de unges rusmiddelbrug beskrives som anderledes end forældregenerationen af udsatte mennesker med grønlandsk baggrund, hvis primære rusmidler typisk har været alkohol og cannabis. De fleste medarbejdere, som deltog i undersøgelsen fra Center for Rusmiddelforskning, beskriver faktisk nu forbrug af heroin og kokain som de primære rusmidler blandt denne gruppe af unge.

Ud over de direkte sundhedsrelaterede problemer, som kan være forbundet med et skift til hårde rusmidler, fx injektionsskader eller overdo-

ser, beskriver flere medarbejdere bekymring for de afledte sociale problemer, der kan knytte sig til forbrug af hårde rusmidler og til de risikomiljøer, stoffer indtages i. Henrik siger bl.a.:

”De får det af nogle rigtig grimme pushere, som de kan komme til at skyldte penge. Hvor det jo så kan ende med, for kvinderne med prostitution og mændene med bank. Og der er også nogen, der har oplevelser med at skyldte penge til stoffer, at blive kidnappet, smidt i biler og tvunget til at begå indbrud rundt omkring. Smidt i et bagagerum, kørt rundt og banket og ... Og så har vi nogle unge kvinder, som har prostitueret sig til andre for at tjene penge, men også til dem, de skyldte penge, så de ender i nogle rigtig grimme situationer.”

Dermed forbindes skiftet i rusmiddelbrug med mere omfattende sociale problemer og udnyttelsesproblematikker, som ikke i samme grad ses i risikomiljøer karakteriseret af alkoholbrug.

Dette forværres af, at de yngre udsatte med grønlandsk baggrund ofte er perifært tilknyttet velfærdssystemet. Medarbejderne har således ikke et fuldstændigt overblik over graden af problemer, de oplever, eller antallet af de unge, det drejer sig om. Marie-Louise, som arbejder på et tilbud målrettet mennesker med grønlandsk baggrund i Danmark fortæller, at de ikke selv har kontakt med de unge, men i stigende grad modtager henvendelser fra bekymrede forældre:

”Forældrene er bekymrede for de hårde stoffer, de [unge] er gået i gang med. De [unge] drikker ikke alkohol, for eksempel. De ryger sikkert hash, men altså det, de foretrækker, det er heroin. Og det er den gruppe unge, som har været anbragt udenfor hjemmet, som er blevet voksne, som søger deres rødder; deres grønlandske rødder.”

Netop interaktionen mellem den unge generation og forældregenerationen i forhold til rusmiddelbrug vækker bekymring blandt socialarbejderne i den forstand, at de frygter, at de unges forbrugsmønstre og deraf afledte problemstillinger ”smitter” af på andre grupper af udsatte mennesker med grønlandsk baggrund.

Social smitte

Bekymringen for de yngres rusmiddeladfærd kan beskrives som en frygt for ”social smitte”.

Antropologerne Lotte Meinert og Jens Seeberg (2016) beskriver fænomenet således:

"[g]rundlæggende refererer social smitte til processer, hvor noget transmitteres ad sociale veje fra en person til en anden eller flere" (3: s. 7).

Der er altså tale om sygdomme og fænomener, som ikke har baggrund i almindelig biologisk smitte eller infektioner. Et velkendt eksempel på social smitte er selvmordsepidemier, dvs. fænomener, der kobler sig til andre end biologiske faktorer. Ligeledes beskrives forandringer i rusmiddelbrug blandt udsatte unge med grønlandsk baggrund som havende en negativ, afsmittende effekt på andre udsatte mennesker med grønlandsk baggrund. **Ifølge Nikoline fra et særligt grønlandsk hjælpetilbud har der tidligere har været en nultolerance blandt de ældre i forhold til brug af hårde stoffer. Men fordi der nu til tider er tale om gruppens egne børn, er det sværere at tage afstand fra.** Fx opsøger en del unge, der som børn er blevet tvangsfjernet, som unge voksne deres forældre. Nikoline fortæller:

"Jeg kan i hvert fald godt blive bekymret for, om de rusmidler, de tager, bliver spredt rundt blandt de andre grønlændere. Det er jo noget, man normalt har skudt væk fra sig, fordi dem, der tog stoffer, det var i hvert fald ikke grønlændere. De skulle ikke være en del af det. Så de blev bare udstødt. Og det tror jeg ikke, man gør i forhold til de yngre. [...] Man har dårlig samvittighed overfor børnene, og man gør hvad som helst for at bare være sammen med dem."

Således mener Nikoline, at de unges rusmiddelbrug potentielt har en afsmittende effekt på de ældres forbrug, fordi man vil strække sig langt for at rumme de yngre i fællesskabet, selv om det måske involverer et rusmiddelforbrug, som skiller sig ud fra det, man "plejer". Med denne stigende eksponering for andre typer af rusmiddelbrug ændres således også synet på hårde stoffer gradvist.

Johan, som arbejder på gaden med udsatte mennesker, beretter endvidere, at politiet fortæller, at der har været nogle stofsælgere af hårde stoffer, som har opsøgt de steder, hvor de ældre udsatte med grønlandsk baggrund holder til, og hvor der tidligere primært blev indtaget vodka, øl, og cannabis. En yngre mand med grønlandsk baggrund, som ellers færdes i

byens hårde stofmiljøer, har ifølge socialarbejdere fået til opgave at indfange 'kunder' blandt de ældre, "så han kan få sit eget stof forholdsvist billigere".

Eller som Annette fra et lignende tilbud beskriver det:

"Han var en sød og jovial fyr, som ligesom "groomede" de andre ind i de hårde stoffer."

Social smitte kan dermed også forstås som noget, der kommunikerer ud i miljøet (via eksponering til stimuli), hvor smitteeffekten forstærkes af en tredje part – en vellidt yngre mand, som er én af "vores egne".

Modsat mange ældre udsatte mennesker med grønlandsk baggrund, som ofte holder sig til deres egen gruppe og tilholdssteder, bevæger de yngre sig mere frit mellem forskellige grupperinger og udsattemiljøer. Ulla, der arbejder på et særligt grønlandsk-måltrettilbud, beskriver det således:

"De unge er måske lidt mere fanget i, at de er også sammen med rigtig mange af de danskere, som tager stoffer. De er også sammen med deres forældre og deres bedsteforældre, som drikker. Så de gør faktisk lidt af det hele. Så de tager også hårde stoffer. Rigtig hårde stoffer. Så ryger de og injicerer det. [...] De ved godt, det er forkert, og de gamle synes, det er noget rod, men de kan heller ikke helt stoppe det, fordi alle deres danske venner gør det."

Da de unge med grønlandsk baggrund deltager i miljøer med andre udsatte unge danskere, sker den 'sociale smitte', medarbejderne beskriver, altså også igennem disse alternative miljøer. Der er således tale om en udviskning af grænser mellem rusmiddelmiljøer, som før var mere adskilte, hvorved risikoen for social smitte potentielt øges.

Rusmiddelbrug som opgør?

Ifølge de medarbejdere, som er blevet interviewet, er der blandt de unge stofbrugere et ønske om at distancere sig fra det alkoholforbrug, de forbinder med forældregenerationen, som her beskrevet af Ulla:

"Alkohol [...] er der faktisk rigtig mange grønlændere, som ikke drikker, fordi man skal i hvert

fald ikke associeres med det. Og sådan har de [unge] det også. De er måske vokset op med alkohol i familien. De skal i hvert fald ikke drikke. Så hellere noget helt andet. Men et eller andet skal man have for at dulme.”

Således kan ændret rusmiddelbrug også ses som en del af de yngres bestræbelser på at lægge afstand til forældregenerationens brug af alkohol og den sociale stigmatisering, der relaterer sig hertil. Man kan endda stille spørgsmålet, om der er tale om en slags inter-generationelt identitetsopgør, som kommer til udtryk blandet andet ved ændrede rusmiddelbrugsmønstre.

Det skift i rusmiddelbrug, medarbejdere fortæller om, anses således som et opgør med stereotypen om *”grønlændere, som sidder på torvet og drikker guldbajere og ryger mega meget hash,”* som Ylva, der arbejder på et tilbud for udsatte unge, beskriver det.

”De unge er lidt mere ”fuck dem”-agtige.”

De yngre oplever ikke rigtigt at være del af *”de gamle grønlandere”*. Mange føler sig mere som danskere, fortæller Ylva, og benytter sig eksempelvis af stofindtagelsesrum. Hun fortsætter:

”De blander sig jo med alle mulige, og så har de bare deres familie, som de render ind og ud hos, og som de ikke tager sig meget af. Altså, det er bare sådan ”fuck dem”. De er hardcore, de der unge!”

Samlet set er de unges rusmiddelbrug relateret til en dobbelt bekymring hos medarbejderne. Dels beskrives de som svært udsatte, med ringe kontakt med hjælpesystemerne, og dels frygtes deres rusmiddelbrug og deraf afledte negative sociale og helbredsmæssige konsekvenser at have en afsmittende effekt på andre udsatte mennesker med grønlandsk baggrund. Studier peger endvidere på, at traditionelle forestillinger om alkohol og *”bløde”* stoffer som kernen for rusmiddelbrug samt drikkegrupper problemstillinger er under forandring. Når man vil forstå og hjælpe de yngre udsatte med grønlandsk baggrund, må sådanne forestillinger justeres, og indsatser gentænkes, så de matcher den nye målgruppe, som ofte går *”under radaren”*. Alle medarbejdere er optaget af, hvordan man potentielt kan gøre dette: oprettelse af nye

typer af fællesskaber, mere synlighed, tidlig indsats, opkvalificering af medarbejdere, opgør med stereotyper etc. Men det springende punkt synes i første omgang for både beslutningstagere, medarbejdere, forskere og andre aktører på feltet at være at indsamle mere viden om de unges egne perspektiver og de betydninger, de tillægger skift i forbrug af rusmidler. Som Ulla udtrykker det:

”... meget af tiden går med at tænke: Hvem er I egentlig, og hvor er I henne?”

Referencer:

(1) Bjerge, B., Nygaard-Christensen, M. & S. M. Pedersen (2021). Udsatte grønlandere: Hverdagsliv, vold og fællesskaber, Center for Rusmiddelforskning.

(2) SFI (2015). Grønlændere i Danmark. En registerbaseret kortlægning.

(3) Meinert, L. & J. Seeberg (2016). Introduktion. Social smitte. Tidsskrift for Forskning i Sygdom og Samfund, 26, 5-16.

Artiklen bygger på et pilotstudie baseret på 10 kvalitative interviews med medarbejdere, der er i kontakt med udsatte mennesker med grønlandsk baggrund i det sociale arbejde. Studiet indgår i et større forskningsprojekt om fattigdom og beskæftigelse finansieret af VELUX FONDEN. Resultaterne understøttes desuden af et afsluttet forskningsprojekt med fokus på vold og adgang til hjælp blandt udsatte borgere med grønlandsk baggrund i Danmark (finansieret af Offerfonden).

